

Julio Cortázar

A HAJ ELHULLAJTÁSA ÉS VISSZASZERZÉSE

Idősebb unokafivérem, hogy a pragmatizmus és a hasznos cselekedeteket támogató szörnyű irányzatok ellen harcoljon, az alábbi eljárás lelkes hirdetője lett: kitép a hajából egy marékrahalót, középen összecsomózza, majd finom mozdulattal behullatja a mosdó lefolyónyílásába. Ha a hajcsomó netán fennakadna azon a kis rácson, amely általában a lefolyók nyílását fedi, elegendő kissé megnyitni a vízcsapot, és máris eltűnik szem elől.

Ekkor egy pillanatot sem szabad elveszteni, hanem azonnal hozzá kell látni a haj visszaszerzésének feladatához. Az első művelet csupán a mosdó szifonjának szétszerelésére korlátozódik, mivel a hajcsomó fennakadhatott annak egyetlen felületén. Ha nem, szét kell szedni a központi lefolyóhoz vezető csövet. Ezen a kis szakaszon általában igen nagy mennyiségű haj található, és ahhoz, hogy a hajkupacok egyenkénti átvizsgálásával megkerüljön a csomó, a család többi tagjának a segítségét kell kérni. Ha mégsem kerül elő a haj, úgy megkezdődik az érdekes feladat, melynek során egész a földszintig szét kell venni a csöveket, de ez természetesen komolyabb erőfeszítést igényel, és ráadásul az unokafivéremnek nyolc vagy akár tíz évig is kell dolgoznia valamelyik minisztériumban vagy kereskedelmi vállalatnál, hogy összegyűjthesse a pénzt az alatta lévő négy lakás megvásárlására. Mindez persze együtt jár azzal a kellemetlenséggel, hogy ezalatt a nyolc-tíz év alatt nem szabadulhatunk attól a nyugtalanító érzéstől, hogy a hajkupac már nincs ott a csőben, hiszen csak különös véletlen folytán akadhatott volna fenn a csőrendszer valamely forrasztott, egyetlen részén.

Elérkezik a nap, amikor az összes lakások összes csöveit darabokra törhetjük, és hónapokon keresztül nyirkos hajjal teli tálak és edények közt élhetünk, alkalmi munkások és koldusok társaságában, akiknek bőkezűen fizetünk azért, hogy kutassanak, válogassanak és osztályozzanak, s hogy elhozzanak nekünk minden számba jöhető haj csomót, a kívánt bizonyosság megannyi zálogát. De ha most sem kerül elő, sokkalta

bizonytalanabb és bonyolultabb szakaszhoz érkezünk, mert a következő munkafolyamat már a város nagyobb szennyvízcsatornáiban zajlik. Először is beszerzünk egy különleges öltözéket, majd begyakoroljuk, hogy hogyan kell az éji órákban egy erős fényű zseblámpával és oxigénmaszkkal felszerelve szennyvízcsatornában kúszni, s így végül átvizsgálhatjuk a kisebb és nagyobb alagutakat. Ehhez azonban célszerű azoknak az alvilági egyéneknek a segítségét kérni, akikkel időközben megismerkedtünk, és akiknek oda kell adnunk annak a pénznek egy részét, amelyet napközben a minisztériumban vagy a kereskedelmi irodában keresünk.

Gyakran úgy tűnik, hogy elérteztünk a feladatunk végéhez, mert olyan hajcsomót találunk (vagy hoznak nekünk), mely hasonlít a keresetthez; de mivel nincs tudomásunk olyan esetről, hogy a hajon emberi kéz beavatkozása nélkül csomó keletkezzen, csaknem mindig arra a megállapításra jutunk, hogy a szóban forgó hajcsomó csupán a haj átmérőjének egyszerű megvastagodása (bár hasonló esetről sincs tudomásunk), vagy netán szilikát, esetleg rozsdaleraakódás, amit a nedves felülettel való hosszas érintkezés váltott ki. Valószínű, hogy így haladunk előre különböző kisebb és nagyobb csatornákon, amíg elérkezünk arra a helyre, ahonnan túlra már senki sem merészkedik: a főcsatornába, amely a folyóhoz tart, a szennyvizek hömpölygő egyesüléséhez. Itt aztán nincs tovább, a további keresést már se pénz, se hajó, se megvesztegetés nem teszi lehetővé.

De lehetséges, hogy előbb, és talán sokkal előbb, mondjuk, néhány centiméterre a mosdó lefolyónyílásától, vagy a második emelet magasságában, vagy akár az első föld alatti csőben rátalálunk a haj csomóra. Elegendő, ha az ekkor érzett örömrre, s a pusztaszerencsével megtakarított erőfeszítések megdöbbentő mennyiségére gondolunk, hogy igazoljuk, kitűzzük, s gyakorlatilag megköveteljük az efféle feladatok elvégzését, ami egyébként minden lelkiismeretes tanárnak a kötelessége volna: ezt kellene tanácsolniuk a tanítványaiknak, már zsenge gyermekkoruk éveiben, ahelyett, hogy a hármasszabállyal meg Cancha Rayada siralmas történetével gyötörnék őket.